

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Poliisihallituksen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä (HE 50/2025 vp)

1 Lausuntopyyntö

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Poliisihallituksen kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä (HE 50/2025 vp) sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain, rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain muuttamisesta. Lisäksi on pyydetty asiantuntijakuulemiseen osallistumista etäyhteydellä.

2 Esityksen pääasiallinen sisältö

Ehdotetut muutokset perustuvat pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman maahanmuuttopoliittisiin kirjauksiin, joilla pyritään tehostamaan laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden maasta poistumista ja -poistamista sekä turvaamaan paremmin yleinen järjestys ja -turvallisuus.

Hallitusohjelman mukaan toteutetaan vapaaehtoisen paluun ja maasta poistumisen paketti, joka sisältää muun ohella sen, että maassa laittomasti oleskelevilta poistetaan oikeus muihin kuin kiireellisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä sosiaaliturvaan eli palataan tältä osin viime vaalikautta edeltäneeseen oikeustilaan. Ehdotetuilla muutoksilla pyritään poistamaan laittoman oleskelun kannusteita ja edistämään laittomasti oleskelevien paluita. Laittoman oleskelun kannusteiden poistamisen kautta pyritään myös vaikuttamaan laittomaan oleskeluun liittyviin ongelmiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia muutettaisiin siten, että hyvinvointialueilla, Helsingin kaupungilla ja HUS-yhtymällä ei jatkossa enää olisi lakisääteistä veloitetta järjestää kiireellisen hoidon lisäksi välttämättömiksi arvioituja kiireettömiä terveydenhuollon palveluja ulkomaalaislaissa tarkoitetulla tavalla laittomasti maassa oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille. Hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän olisi kuitenkin järjestettävä laittomasti maassa oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille yksilölliseen lääketieteelliseen tarpeeseen arviointiin perustuva välttämätön kiireetön hoito, jos sen epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta henkilön terveydenti-

lan tai vamman vuoksi taikka jos epääminen vakavasti vaarantaisi muun henkilön tai väestön terveyden tai alaikäisen, jonka huolenpidosta henkilö vastaa, hyvinvoinnin. Hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän tulisi kuitenkin edelleen järjestää laittomasti maassa oleskeleville naisille raskauteen liittyvät terveyspalvelut. Lisäksi lapsille tulisi järjestää tarvittavat terveydenhuollon palvelut saman laajuisina kuin hyvinvointialueen asukkaille. Henkilölle alaikäisenä aloitettu keskeneräinen hoito on järjestettävä hoidon loppuun saakka, vaikka henkilö tulisi täysi-ikäiseksi.

Esityksessä esitetään myös täsmennettäväksi rajat ylittävästä terveydenhuollosta annettua lakia siten, että Kansaneläkelaitoksen olisi jatkossakin korvattava hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle myös laittomasti maassa oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille annettu hoito. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annettua lakia täsmennettäisiin.

3 Poliisihallituksen asiantuntijan lausunto

Poliisihallituksen asiantuntijana näen tärkeänä sen, että lainsäädäntömuutoksilla pyritään vähentämään laitonta maassa oleskelua. Laiton maassa oleskelu vaikuttaa yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen. Laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden mahdollisuudet hankkia elanto laillisin keinoin on vaikeaa ja tästä johtuen he ovat erityisen alttiita hyväksikäytölle. He voivat myös altistua ihmiskaupalle, syrjäytyä tai ajautua tekemään rikoksia. Laittomasti maassa oleskelevien määrä vaikuttaa suoraan yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen sekä poliisin tehtävämääriin.

Maahanmuuttovirasto joutuu arvioimaan oleskelulupapäätöstä tehdessään, vaikuttaako hakijan terveydentila oleskeluluvan saamiseen. Ulkomaalaislain 52 §:n mukaan Suomessa olevalle ulkomaalaiselle voidaan myöntää jatkuva oleskelulupa, jos oleskeluluvan epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta mm. hänen terveydentilansa vuoksi. Tämän lisäksi Ulkomaalaislain 51 §:n mukaan Suomessa olevalle ulkomaalaiselle voidaan myöntää tilapäinen oleskelulupa, jos häntä ei tilapäisestä terveydellisestä syystä voida palauttaa kotimaahansa. Laittomasti maahan jääneiden osalta on siis jo arvioitu, pystyykö henkilö palamaan kotimaahansa saamaan tarvitsemaansa hoitoa. Kielteisen oleskelulupapäätöksen saanut henkilö voi aina halutessaan palata kotimaahansa.

Poliisin näkemyksen mukaan ensisijainen keino torjua laitonta maassaoloa on toimiva ja tehokas paluu- ja palautusjärjestelmä. Ulkomaalaisen, jolla on täytäntöönpanokelpoinen maastapoistamispäätös, tulee lähtökohtaisesti noudattaa samaansa viranomaispäätöstä ja poistua maasta itse hankkimillaan lipuilla.

Nyt esitetty lainsäädäntömuutos voi aiheuttaa joitakin yksittäisiä poliisitehtäviä terveydenhoidon ysiköissä. Kun terveydenhoidon ammattilaisilla ei ole lakisääteistä velvoitetta järjestää kiireellisen hoidon lisäksi muita terveydenhuollon palveluita, niin hoidon kieltäminen voi jatkossa aiheuttaa joitakin yksittäisiä YJT häiriöitä tai rikostorjunnan tehtäviä terveysasemilla. Poliisihallituksen asiantuntijana arvioin näiden poliisitehtävien määrän jäävän kuitenkin melko vähäiseksi.

Poliisihallituksella ei ole muuta omaan toimialaansa liittyvää lausuttavaa asiassa.

Marjo Tyynelä, Poliisitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 15.09.2025 klo 09:08. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta, StV@eduskunta.fi

Tiedoksi

Poliisiylikomentaja Ilkka Koskimäki
Poliisijohdaja Sanna Heikinheimo
Poliisiylitarkastaja Vesa Pihajoki
Poliisilakimies Visa Weckström
Poliisihallitus, Esikunta

Poliisihallitus

Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo

kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi

Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi